

„A teljesség felé”

Idősügyi koncepció 2012-2014

**Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros
Önkormányzata**

Készült: 2012.

Tartalom

1. BEVEZETÉS	3
1.1 IDŐSŐDŐ TÁRSADALOM, STATISZTIKAI ADATOK.....	3
1.2 AZ IDŐSKOR FOGALMA	5
2. VÁLTOZÓ SZEMLÉLETMÓD, „A TELJESSÉG FELÉ” PROGRAM ELNEVEZÉSÉNEK EREDETÉRŐL, JELENTÉSÉRŐL	7
3. AZ IDŐSÜGYI KONCEPCIÓT MEGHATÁROZÓ DOKUMENTUMOK	9
3.1 NEMZETKÖZI.....	9
3.1.2 A WHO által 2001-ben publikált „Aktív Időskor” című dokumentum	9
3.2 HAZAI.....	9
3.2.1 2001. Az Idősügyi Tanács által kidolgozott „Idősügyi Charta”	9
3.2.2 2009. Idősügyi Nemzeti Stratégia 2009-2034-ig	10
3.3 ÖNKORMÁNYZATI.....	10
4. HELYZETELEMZÉS	11
4.1 DEMOGRÁFIAI MUTATÓK	11
4.2 JELENLEG MEGLEVŐ IDŐSÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK BEMUTATÁSA	14
4.2.1 Önkormányzat által biztosított.....	14
4.2.2 Kulturális, szórakozási, képzési, szabadidős-rekreációs lehetőségek	19
4.2.3 Sport	19
4.2.4 Egészségügyi ellátó rendszer.....	20
4.2.6 Civil szervezetek	21
4.2.7 Idősügyi Tanács.....	21
4.3 SWOT - ANALÍZIS	22
5. AZ IDŐSÜGYI KONCEPCIÓ FŐBB CÉLKITŰZÉSEI	23
5.1 ÁTFOGÓ STRATÉGIAI CÉL:	23
5.2 PROGRAMCÉL:.....	23
5.3 SPECIFIKUS CÉLOK:.....	24
5.3.1 Önségítés	24
5.3.2 Önkéntesség.....	25
5.3.3 Élethosszig tartó tanulás, fejlődés	26
5.3.4 Generációk közötti együttműködés	26
6. ÖSSZEGZÉS	28
6.1 ÖNKORMÁNYZAT MEGVÁLTOZOTT SZEREPE	28
.....	29
6.2 A PROGRAMELEMELK PRIORITÁSÁNAK MEGHATÁROZÁSA	30
.....	32
Melléklet: Programmelemek beindításának ütemezése, indikátorok, mérési mutatók meghatározása programmelemek szerinti csoportosításban	33

1. BEVEZETÉS

1.1 IDŐSÖDŐ TÁRSADALOM, STATISZTIKAI ADATOK

A 21. század egyik legpozitívabb eredménye a születéskor várható élettartam meghosszabbodása, ez a tény azonban egyben a legnagyobb kihívást is jelenti a jelen kor társadalma számára.

2025-re Európa népességének mintegy egyharmada eléri vagy meghaladja 60. életévét, ezen belül is a 80 évesnél idősebbek száma különösen jelentős mértékben nő majd.

A KSH honlapján közzétett információk alapján **Magyarország** az öregedő társadalmakhoz tartozik. A **65 év feletti népesség részaránya a teljes népességhez viszonyítva 16,7 %**. Ezzel hazánk a középmezőnyben helyezkedik el. Szembetűnően magas ez az arány Olaszországban (20,3%) és Németországban (20,6%). A skála másik végén elhelyezkedő Szlovákiában viszont csak 12,4%, Lengyelországban pedig 13,6%.

Ferencvárosban ez az arányszám **18%**, tehát magasabb a magyarországi átlagnál.

Még árnyaltabb képet kapunk, ha az időskori eltartottsági rátát vizsgáljuk meg. Az **idős népesség eltartottsági rátája** az idős korú népességnek (65 év feletti) az aktív korú (15–64 éves) népességhez viszonyított arányát fejezi ki. Az indikátor a népesség korösszetételéről nyújt információt, amelynek a társadalmi ellátó rendszerekben van jelentősége. Az eredmény hasonló, **Magyarország** itt is a középmezőnyben helyezkedik el a **24,4%-os** eredményével, a két szélső pólusról 1-1 példa: Németország: 31,2%, Szlovákia 16,9%.

Ez a tendencia óriási hatást gyakorol Európa egész társadalmára. A változásnak számos közegészségügyi és szociális vonatkozása van már jelenleg is.

Ferencvárosban az idős népesség eltartottsági rátája **27%**, tehát ebben is kissé meghaladja az országos átlagot.

Az **öregedési index** az idős korú népességnek (65 év feletti) a gyermekkorú népességhez (0–14 éves) viszonyított arányát fejezi ki. A népesség korösszetétele változásának és az előreagedés folyamatának legfontosabb indikátora, amelynek a demográfiai jövő szempontjából van kiemelt jelentősége.

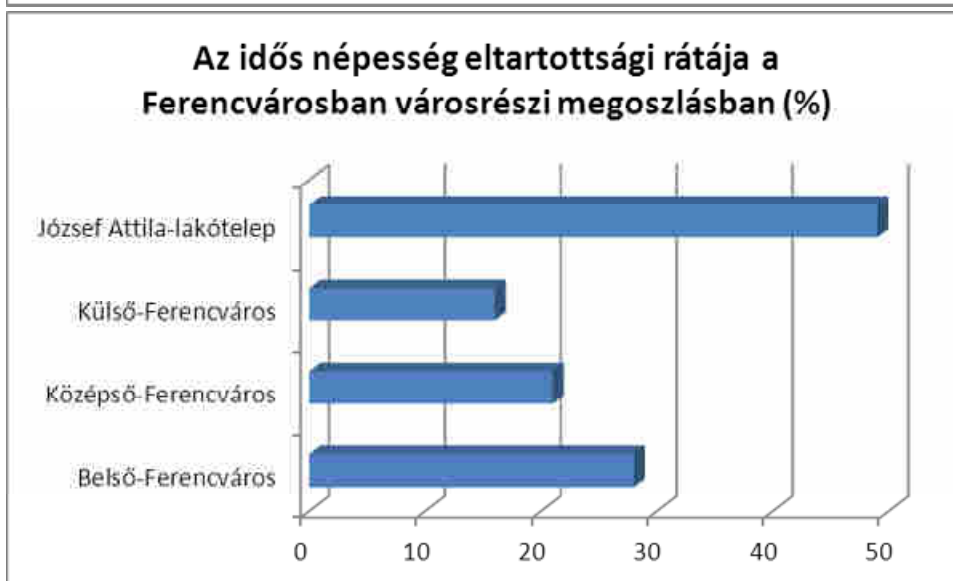
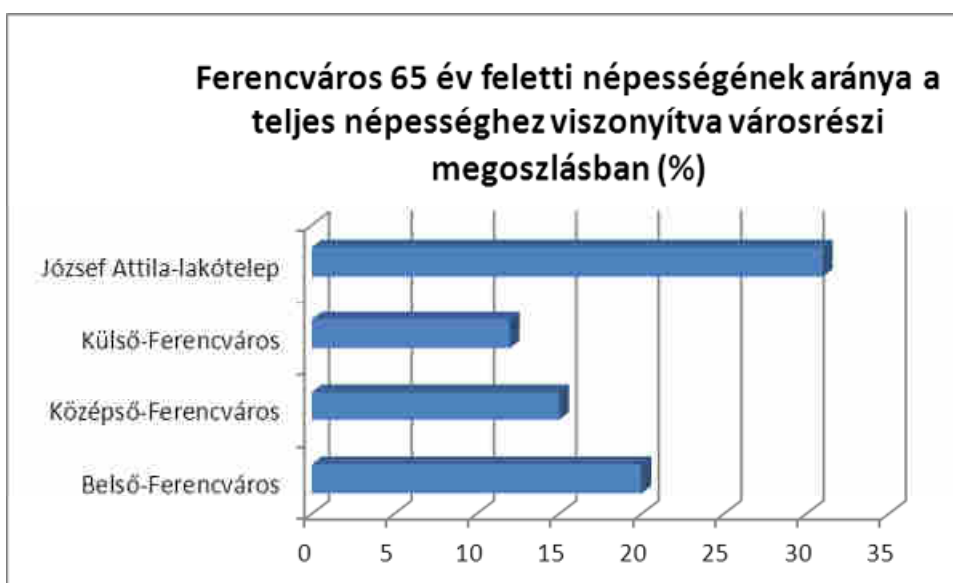
Magyarország öregedési indexe számok tekintetében szintén a középértéket mutatja: 1,1, ám az uniós országok között elfoglalt helyében az előreagedő társadalmakhoz tartozik. Ennél is elkészerítőbb az olasz 1,35-ös, illetve a német 1,28-as index.

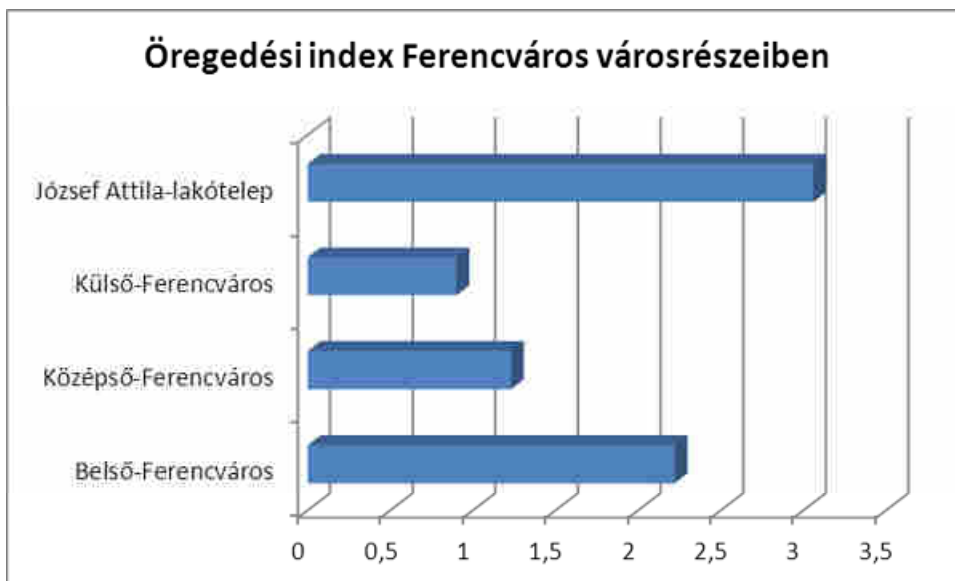
Szinte sokkoló **Ferencváros öregedési indexe: 1,75!**

A fenti gondolatokat alapul véve helyi szinten is szükséges egy középtávú idősügyi stratégia kidolgozása és elfogadása, mely tartalmazza az idős és az idősödő lakosság életminőségének javítását és fenntarthatóságát.

Árnyaltabb képet kaphatunk a koncepció elkészítésénél, ha megvizsgáljuk ezen adatok, mutatók kerületen belüli területi eloszlását. A kerület részeinek megnevezésénél az Integrált Városfejlesztési Stratégiában használt felosztást vesszük alapul.

	A 65 év feletti népesség aránya a teljes népességhez viszonyítva (%)	Az idős népesség eltartottsági rátája (%)	Öregedési index
Belső-Ferencváros	20	28	2,22
Középső-Ferencváros	15	21	1,23
Külső-Ferencváros	12	16	0,9
József Attila-lakótelep	27	43	2,65
Kerületi érték	18	27	1,75
Országos érték	16,7	24,4	1,1

Jól látható, hogy a népesség eloszlása tekintetében nagyok a különbségek a kerületen belül. Az idősügyi program beindításánál célszerű figyelembe venni, hogy mely részeken magas az idősök aránya, hol érdemes felülvizsgálni szociális ellátó rendszerünket, mely területekre érdemes fókuszálni. Egyértelműen kitűnik, hogy minden mutató tekintetében a leginkább érintett városrész a József Attila-lakótelep, különösen az öregedési index mutat lényeges eltérést, tehát kevesebb gyermek született az elmúlt időszakban, mint amennyi 65 év fölé lépő él a kerület ezen részében. De ugyanígy magas arányt mutat az idős emberek száma az aktív korúak számához viszonyítva.

A korrektség kedvéért azonban fontos megjegyezni, hogy míg az országos és uniós értékeknél a KSH adatai szerepelnek, a kerületi adatok a ferencvárosi önkormányzat népességnyilvántartási adatai (a Vizuál Regiszter adatai alapján), így valószínűleg frissebbek, aktuálisabbak, de nem hivatalosak. A 2011-es népszámlálás után közzétett KSH-s adatok megjelenése után célszerűnek tűnik egy újabb összehasonlítás, pontosítás.

1.2 AZ IDŐSKOR FOGALMA

A koncepció elkészítéséhez elengedhetetlenül szükséges a célcsoport pontos körülírása, az idős kor fogalmát azonban nehéz meghatározni, hiszen a különböző korokban és társadalmakban mást és mást tekintettek idősnek. De a jelenben maradvány is többféle értelmezésével találkozhatunk. Az Idősügyi Nemzeti Stratégia is kiemeli, hogy az idős kor fogalma többféle dimenzióban határozható meg:

- a) kronológiai szempontból az évek számával definiálható,
- b) a biológiai életkor az egyén egészségi állapotának függvénye, a szervezet tényleges, élettani (fiziológias) állapotát vesszük figyelembe, így ez függ az egészségi állapottól, a testi erőnlétől (fittség), a szellemi frissességtől, teljesítőképességtől és a külső megjelenéstől,
- c) a pszichológiai életkor szubjektív, attól függ, hogy ki mennyire érzi magát idősnek,
- d) a szociológiai életkor pedig a kívülálló szemzőge, vagyis hogy a társadalom milyen idősnek tart valakit.

Egy idősügyi programnak legfőbb célkitűzése az lehet, hogy programelemeivel elérje az idősök részéről, hogy a kronológiai életkorral összevetve a biológiai és ez által a pszichológiai életkor minél alacsonyabb legyen; a másik fontos elérendő cél az időskorúak negatív megítélésének megváltoztatása, társadalmi szemléletváltásnak az elérése.

De ki tekinthető kronológiai szempontból idősnek? A Nemzetközi Egészségügyi Szervezet (WHO) meghatározása a következő:

- 50-60 év: áthajlás kora,
- 60-75 év: idősödés kora,
- 75-90 év: időskor,
- 90 év fölött: aggkor,
- 100 év felett: matuzsálemi kor.

Célszerű azonban még egy szempontot figyelembe venni. Az idősödés, öregedés szempontjából határkőnek a gazdasági aktivitás megszűnése tekinthető. A nyugdíjba lépés a legtöbb ember számára az életvitel és életstílus alapvető megváltozásával jár, így az öregedés kezdete ténylegesen köthető ehhez a fordulóponthoz. Ezen elv alapján számoltunk az előző bekezdésben is a statisztikai mutatók meghatározásánál.

2. VÁLTOZÓ SZEMLELETMÓD, „A TELJESSÉG FELÉ” PROGRAM ELNEVEZÉSÉNEK EREDETÉRŐL, JELENTÉSÉRŐL

A bevezetésben vázolt tények szükségszerűen indítanak el a civilizációs társadalmakban egy másfajta gondolkodásmódot. A társadalomtudományok különböző ágai mutatnak rá arra, hogy szükség van erre a váltásra.

Létrejön egy új tudomány, a gerontológia, mely az öregedés és az öregkor élet- és kórtanával foglalkozik. Alap- és alkalmazott kutatásokkal vizsgálja az életfolyamatok időben előrehaladó változásait, és megfogalmazza az öregedés és öregkor jellemző törvényszerűségeit. Az embert élettani, lélektani, társadalmi és ökológiai rendszerében tanulmányozza, és öregedésének fajra és személyre jellemző sajátosságait "normál" és kóros csoportosításban értelmezi. Az öregedésre vonatkozó számos ókori és középkori tapasztalati ismeretre épült, de a XX. században fejlődött ki, több tudomány együttműködésével.

A pszichológia történetében Erik Erikson fogalmazta meg először - pszicho-szociális fejlődéelméletében (1950, 1963, 1968) - azt az akkor újdonságnak számító tételt, hogy a személyiség fejlődése egész életen át tart. Elméletében nyolc személyiségfejlődési szakaszt különít el, melyek egymásra épülnek és felcserélhetetlenek. Minden ciklusnak megvan a maga krízise, melyen át kell esnie az embernek, csak így léphet tovább. Az utolsó pszicho-szociális szakasz egyben a fejlődés legmagasabb foka: az érettség kora, az időskor, a visszatekintés, a számvetés ideje, pozitív esetben az integritás, a megbékélt bölcsesség a kétségbeeséssel szemben. Az integritás a bölcsesség én-minősége, az az életstílus, amelyet a **teljesség érzése** kísér, s amely megvéd a befejezettség bénító érzésétől.

Ez a megváltozott szemléletmód jelenik meg lassan-lassan az európai társadalmakban is. „Az „aktív öregedés” modellje arra irányul, hogy az idősek aktív résztvevői maradjanak a társadalomnak, nem csupán ellátásra szoruló, mind több terhet jelentő réteg. Ehhez tudatosan át kell formálni az öregedésről és az idős emberekről vallott tévhiteket, mindennapi gyakorlattá kell tenni az aktív időskor alapelveit. Meg kell tanulni motiválni az embereket olyan magatartás és életstílus kialakítására, amellyel elérhető a tevékeny öregedés.

A tradicionális társadalmakban az időseket tudásuk, tapasztalatuk miatt tisztelet övezte. Az iparosodott társadalmakban ezzel ellentétes lett a helyzet, minél inkább kikerültek a munkavégzésből, annál inkább a társadalom szélére kerültek.

A nyugdíjazás következtében felszabaduló idő és szabad energia lehetővé teszi, hogy az idősödő ember azzal foglalkozzon, amivel még életében szeretne. Ennek alapfeltétele egyrészt, hogy ezt az idős ember felismerje és megfogalmazza, másrészt, hogy a társadalom, a környezet elismerje, erősítse annak fontosságát. Aki ezzel élni tud, annak boldogabb öregkora lesz.” (Dr. Majercsik Eszter: Életminőség és közérzet az élet alkonyán, in: Magyar Családorvosok Lapja 2008/7.)

Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata ezért választotta tehát „A teljesség felé” elnevezést idősügyi koncepciójához, programjához. A cél: minél több idős embert elvezetni az eriksoni „teljesség” érzéséhez programján keresztül, elosztatni az idős

emberekről vallott tévhiteket, mindennapi gyakorlattá tenni az aktív időskor alapelveit. Egy középtávú koncepció azonban nem fogalmazhat meg egy ilyen meglehetősen hosszú távon megvalósítható célt, ezért a „felé” névutó utal a kezdeti lépések megtételének szükségességére, illetve a kijelölt helyes irányra.

Az elnevezés ismerősen csenghet, Weöres Sándor azonos című tanulmánykötetét is felidézheti, mely szintén a harmónia megteremtéséről, az önfogadásról szól.

3. AZ IDŐSÜGYI KONCEPCIÓT MEGHATÁROZÓ DOKUMENTUMOK

3.1 NEMZETKÖZI

3.1.1 Az ENSZ 1991-ben elfogadott, időspolitikával szemben támasztott követelményei:

- függetlenség
- részvétel
- gondoskodás
- önmegvalósítás
- méltóság

3.1.2 A WHO által 2001-ben publikált „Aktív Időskor” című dokumentum

Először gondolkodik az idős emberről a maga emberi teljességében. Kihangsúlyozza, hogy a figyelmet az emberi élet kiteljesedésére kell fordítani, és nem kizárólag szociális és egészségügyi vonatkozásokra szűkíteni.

3.2 HAZAI

3.2.1 2001. Az Idősügyi Tanács által kidolgozott „Idősügyi Charta”

az alábbi pontokban határozza meg a legfontosabb célkitűzéseket:

(a) Részvétel a társadalom tevékenységében

- elő kell segíteni, hogy tapasztalataikat, tudásukat átadhassák a fiatalabb nemzedéknek
- idős és fiatalabb generációk közötti szolidaritás elmélyítése
- érdekvédelmi szervezetek támogatása
- részvétel a közszolgálati média irányításában
- Idősek Világnapjának méltó ünneplése

(b) Az időskori élet anyagi feltételei

- igazságos nyugdíjrendszer
- szociális támogatási rendszer
- szociális alapellátás tartózkodási helyükön legyen biztosítva

(c) Egészségügy, szociális ellátás és gondozás

- prevenció, gyógyítás, rehabilitáció
- cselekvési program készítése

(d) Az idősek jogainak védelme

3.2.2 2009. Idősügyi Nemzeti Stratégia 2009-2034-ig

Legfontosabb célkitűzése, hogy az idősekről való gondolkodásban paradigmaváltást indítson el, a korábbi deficitmodell (veszteségekre történő összpontosítás) helyett **fejlődésmodellben** (a meglévő képességek megőrzése, szunnyadó készségek előhívása) szükséges gondolkodni és cselekedni. Minőségi-szakmapolitikai fejlesztési irányvonalakat határoz meg, melyek célja, hogy megakadályozzák az idősök társadalmi kirekesztődését, fokozzák az érintettek bevonását és az e céllal történő együttműködések fejlesztését a különböző szektorok (kormányzati, nonprofit, for-profit, informális közösségek), a különböző szakpolitikák és a különböző szolgáltató partnerek között.

3.3 ÖNKORMÁNYZATI

- a) Önkormányzati esélyegyenlőségi koncepció
- b) Szociális rendeletek
- c) Integrált városfejlesztési stratégia
- d) Szolgáltatástervezési koncepció

4. HELYZETELEMZÉS

4.1 DEMOGRÁFIAI MUTATÓK

A ferencvárosi önkormányzat adatai szerint (forrás: Vizuál Regiszter) 2011 decemberében 53 994 fő volt Budapest IX. kerületében az állandó lakosok száma. Ebből 60 év feletti: 11 273, az állandó lakosok 21%-a. 65 év feletti: 9881 fő, a kerület lakosságának 18%-a.

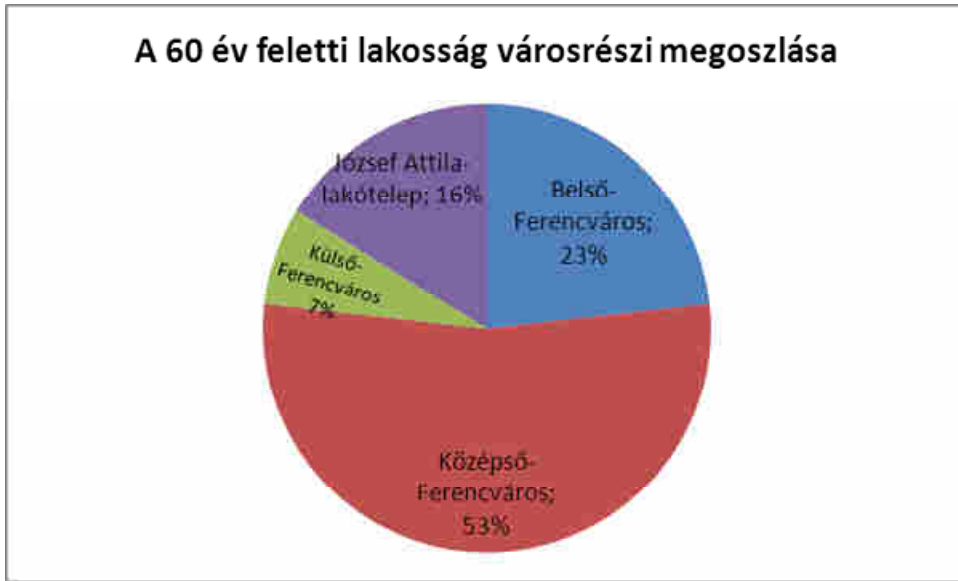
Mint arra már az I. fejezetben is rámutattunk, meglehetősen nagy az eltérés az egyes kerületrészek között. Az alábbi kimutatásoknál (az I. fejezet adataitól eltérően) a 60. életévet vettük alapul, hiszen a 65 éves nyugdíjkorhatár csak az idősebb korosztálynál lesz majd érvényes.

	Belső-Ferencváros	Középső-Ferencváros	Külső-Ferencváros	József Attila-lakótelep
A városrész összlakossága	9640	27761	4443	12150
A városrész 60 év feletti lakossága	2612	5999	805	4102
60 év felettek aránya az összlakosságához viszonyítva (%)	27,1	22,64	18,12	33,76
A városrész 60 év feletti lakosainak aránya a kerület 60 év feletti lakosaihoz viszonyítva (%)	23	53	7	16

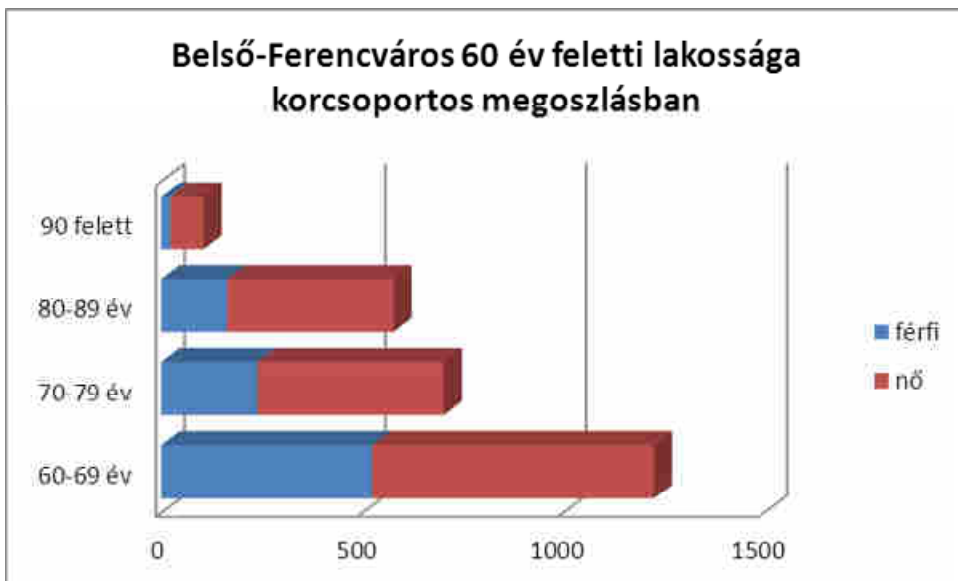

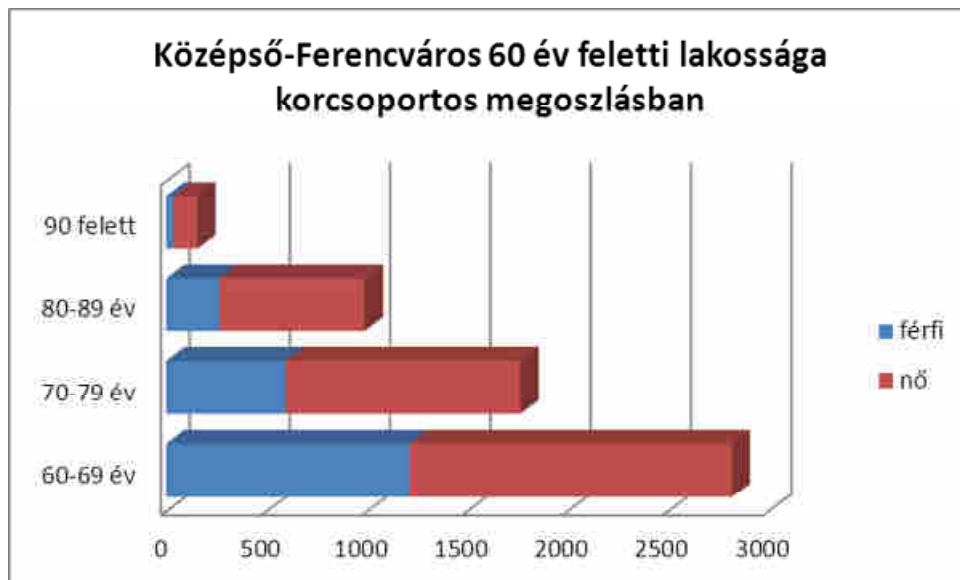
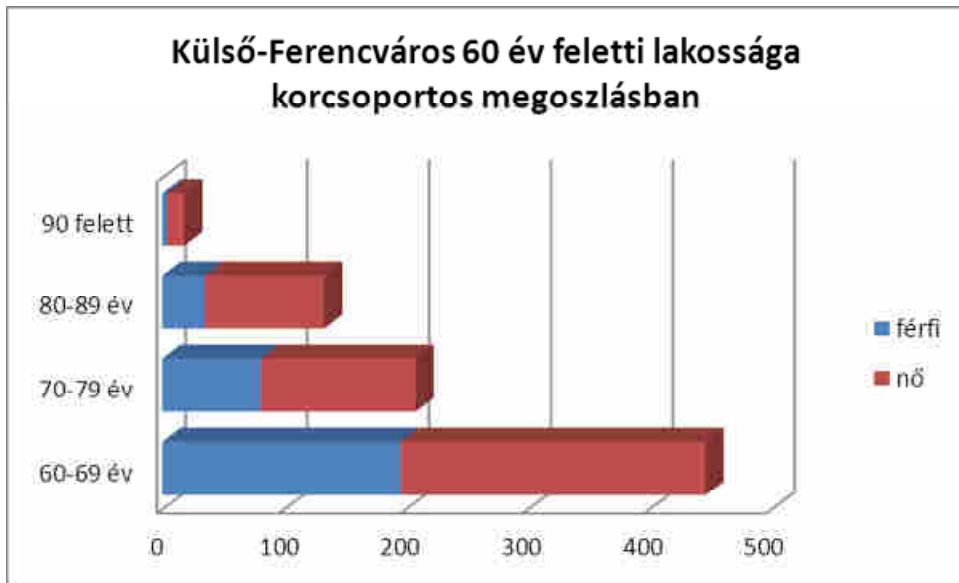
A városrészenkénti vizsgálat mellett fontos információ az is, hogy a kerület összlakosságához viszonyítva mely településrészen lakik a legtöbb 60 év feletti idős ember, hiszen a

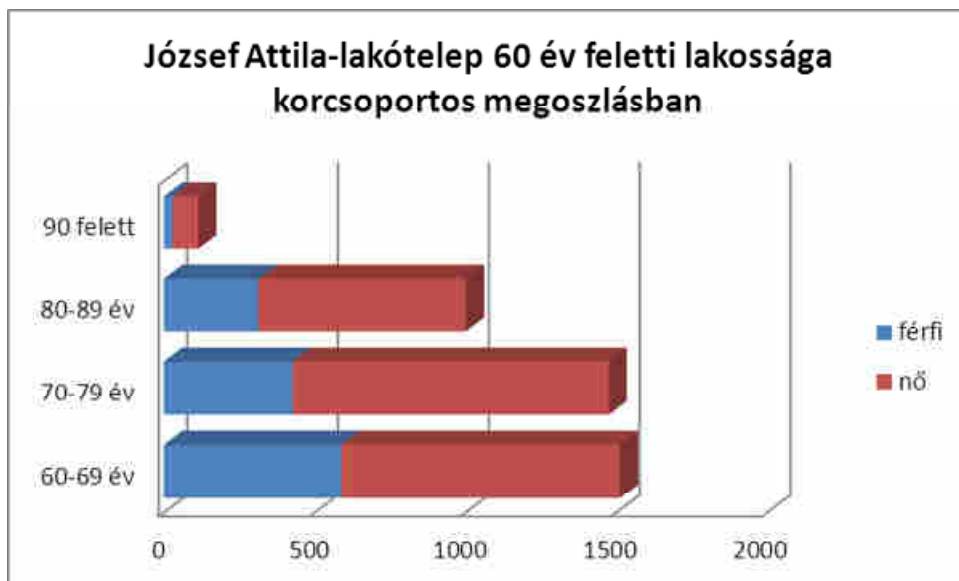
beindítandó program lokális fókuszálásában ez meghatározó adat. Az alábbi ábra jól mutatja, hogy Középső-Ferencváros játszik ebből a szempontból kiemelt szerepet.

Ferencváros kerületrészeinek 60 év feletti lakossága korcsoportos és nemenkénti bontásban:

A városrészek 60 év feletti lakosságának korcsoportos és nemi megoszlásának aránya a lokálisan beindítandó programelemek tartalmát határozza meg. Nyilvánvaló, hogy a 80 év felettek magas aránya esetében célszerű olyan elemeket keresni, melyek esetleg kisebb „kimozdulási kényszerrel” járnak.

A férfi-nő arány alakulása az országos szintet képezi le, 80 év felett jelentősen csökken a férfiak száma a nőkhöz képest.

4.2 JELENLEG MEGLEVŐ IDŐSÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK BEMUTATÁSA

4.2.1 Önkormányzat által biztosított

4.2.1.1 Szociális rendeletben meghatározott kedvezményes szolgáltatások, támogatások

a) Az idős korúaknak nyújtott kedvezményes szolgáltatások:

(1) Kedvezményes üdültetés önkormányzati fenntartású üdülőben (évente 2X 1 hét önköltséges alapon).

(2) Ingyenes könyvtárhasználat.

(3) „Könyvet házhoz” szolgáltatás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral kötött szerződés alapján.

b) A ferencvárosi önkormányzat által időseknek is nyújtott szociális támogatások rendszerét táblázatba foglalva mutatjuk be. A táblázat tartalmazza, hogy a felsorolt támogatást 2011-ben összesen, illetve ezen belül hány 60 év feletti lakos vette igénybe. Az adatokból jól látható, hogy a közgyógyellátást nagyrészt hatvan év felettek kapják, illetve magas a karácsonyi és a távhőtámogatást igénybe vevők között az idősek száma.

Támogatás neve:	Összes/ fő	60 év feletti/fő	A támogatás rövid bemutatása
Átmeneti segély	1370	307	A létfenntartást veszélyeztető, rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzdő személyek részére, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni.
Temetési segély	66	17	Annak nyújtható, aki a meghalt személy eltemetetéséről gondoskodott annak ellenére, hogy arra nem volt köteles, vagy tartásra köteles hozzátartozó volt ugyan, de a temetési költségek viselése a saját, illetve családja létfenntartását veszélyezteti.
Karácsonyi támogatás	587	228	Egyszeri támogatás az ünnepi kiadások enyhítésére.
Lakásfenntartási támogatás	1163	315	A szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásainak viseléséhez nyújtott hozzájárulás.
Lakbértámogatás	814	170	A Budapest IX. kerületben lakóhellyel rendelkező, önkormányzati tulajdonú lakás bérlőjének kerül megállapításra a lakbértámogatási kötelezettsége csökkentésére.
Adósságcsökkentési támogatás	496	61	A szociálisan rászorult személyek részére nyújtott, lakhatást segítő ellátás.
Aktív korúak ellátása 55.életévet betöltöttek részére	164	31	A hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújtott ellátás.
Helyi gázártámogatás 2012.01.01-től létező támogatás	2012. év I. negyedév: 131	2012. év I. negyedév 69	A tárgyév január, február, március, valamint október, november, december hónapjaira megállapítható támogatás a téli fűtési kiadások csökkentésére.
Helyi távhőtámogatás 2012.01.01-től létező támogatás	2012. év I. negyedév: 46	2012. év I. negyedév 30	
Közgyógyellátás:	1993	1288	Szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulást.
Ápolási díj	236	2	Tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulást.
Időskorúak járadéka	9	9	A megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére nyújt támogatást

4.2.1.2 Szociális Szolgáltató Központ

Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata 2011-től a FESZGYI keretein belül működő Szociális Szolgáltató Központon keresztül gondoskodik az időskorúak ellátásáról. A központ szakmai programjában is megfogalmazott legfontosabb célkitűzése (az Idősügyi Nemzeti Stratégiával összhangban), hogy az idős emberek minél tovább humánus körülmények között élhessenek otthonukban, és koruknak, illetve egészségi állapotuknak megfelelő ellátásban részesüljenek. Az ellátás következményeként a kerület lakosai otthonukban tudják folytatni életüket, elkerülhető, illetve kitolható a kórházi, az átmeneti és a tartós elhelyezés igénybevétele.

A központ alapellátás keretében végez:

- **étkeztetést** (napi egyszeri meleg étkeztetésben részesíti azt a szociálisan rászorult személyt, aki kora vagy egészségi állapota, fogyatéka, szenvedélybetegsége, hajléktalansága miatt önmaga részére más módon nem képes étkezést biztosítani),
- **házi segítségnyújtást** (az önálló életvitel fenntartása érdekében a szükséges ellátást – a gondozott fizikai, mentális, szociális szükségletének megfelelően - lakásán, lakókörnyezetében biztosítja, esetenként jelzőrendszeres készülék biztosításával),
- **nappali ellátást** az idősek klubjaiban (meleg étel helyben fogyasztással, mentális gondozás, segítségnyújtás hivatalos ügyek intézésében, életviteli tanácsadás, szabadidős programok szervezése, valamint hely biztosítása a közösségi szerveződések számára).

Szakosított ellátást végez az **Időskorúak Átmeneti Otthonában** (átmeneti megoldást nyújt azoknak, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban időlegesen nem képesek gondoskodni).

Intézményes keretek közt ellátott idős emberek számának alakulása:

	2008.	2009.	2010.	2011.
Házi segítségnyújtás	107	117	184	218
Nappali ellátás	186	179	193	161
Étkeztetés	304	382	375	490
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	30	40	51	57
Közösségi ellátás	26	39	46	43
Idősk.Átmeneti Gondozóháza	11	11	12	12
Összesen	664	768	861	981

Bár láthatóan nőtt a Szolgáltató Központ által ellátott idős emberek száma, elengedhetetlen egy átfogó felmérés készítése a kerület 60 év feletti lakosainak körében arról, hogy mennyire ismertek számukra ezek a lehetőségek. A 2011-ben készült esélyegyenlőségi program is kihangsúlyozza, hogy a házi segítségnyújtás szolgáltatási idejének kiterjesztése szükséges a hétvégi, illetve az esti órákra is.

Az idősügyi program – mint a bevezetésben is hangsúlyoztuk – nem az „intézményesített” idősellátás keretei között működik, annak meglévő szolgáltatásai, infrastrukturális lehetőségei csupán segítséget nyújtanak a program működtetésében.

A Szociális Szolgáltató Központ idősellátásban részt vevő intézményei, azok szolgáltatásai:

Székhely és központ: 1098 Budapest, Toronyház u. 11.

Telephelyek és szolgáltatásaik

e) Nefelejcs Gondozási Központ (1092 Bp. Knézich u. 17.)

- házi segítségnyújtás
- étkeztetés

Borostyán Idősek Klubja (1092 Bp. Knézich u. 17.) 60 fő

- időskorúak nappali ellátása
- étkeztetés

f) Tavirózsa Gondozási Központ (1095 Mester utca 33-35.)

- házi segítségnyújtás
- étkeztetés

Napsugár Idősek Klubja (1095 Bp. Mester utca 33-35.) 30 fő

- időskorúak nappali ellátása
- étkeztetés

g) Szivárvány Gondozási Központ (1098 Bp. Toronyház u. 11.)

- házi segítségnyújtás
- étkeztetés
- jelzőrendszeres készülék biztosítása

Szerető Kezek Idősek Klubja (1098 Bp. Friss u. 5.) 65 fő

- időskorúak nappali ellátása
- étkeztetés

Platán Idősek Klubja (1098 Bp. Dési Huber u. 9.) 40 fő

- időskorúak nappali ellátása
- étkeztetés

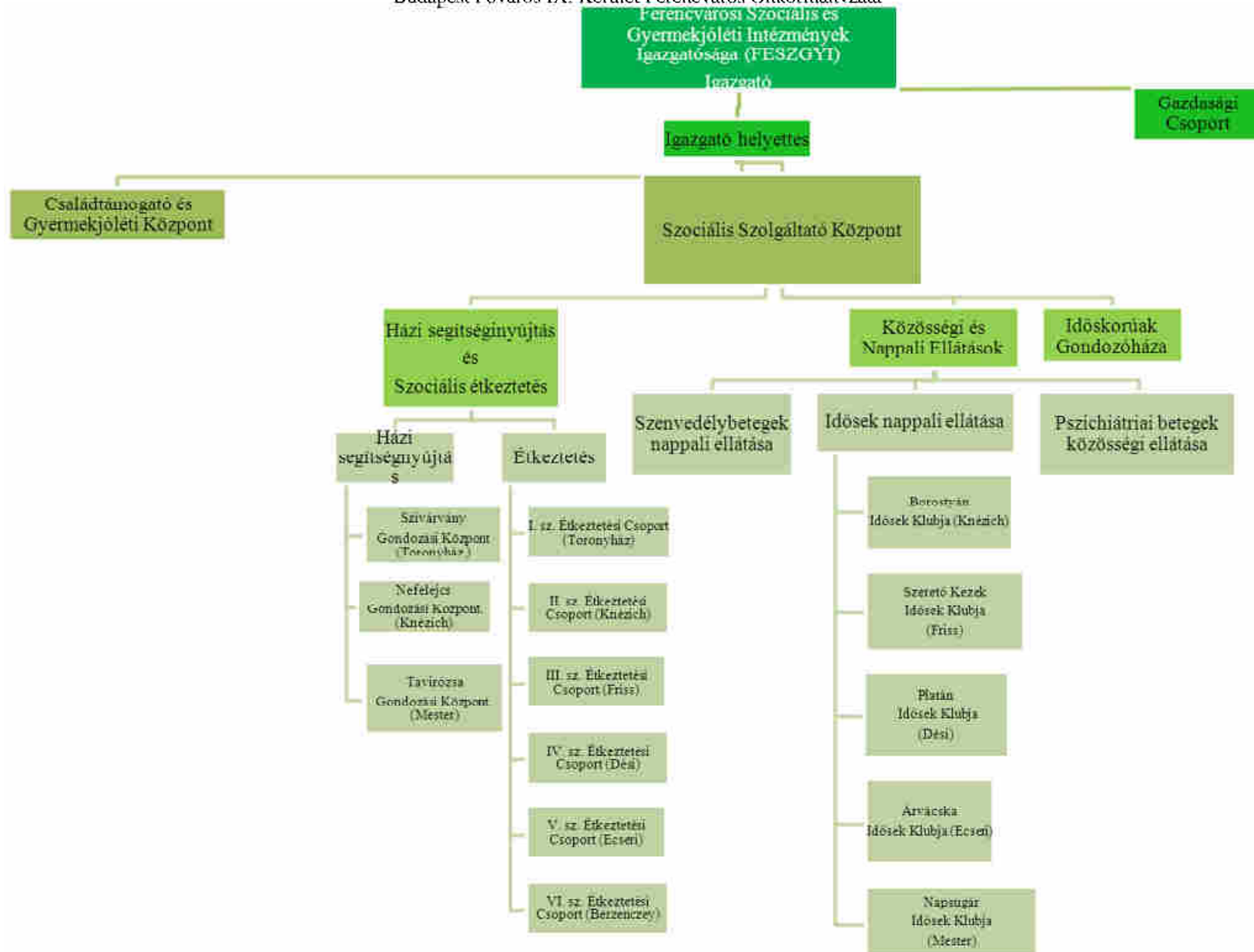
Árvácska Idősek Klubja (1097 Bp. Ecséri u.19.) 20 fő

- időskorúak nappali ellátása
- étkeztetés

Szerető Kezek Időskorúak Gondozóháza (1098 Bp. Friss u. 5.) 12 fő

- időskorúak átmeneti elhelyezése

Idősügyi koncepció 2012-2014.
 Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata

1. ábra FESZGYI felépítése

4.2.2 **Kulturális, szórakozási, képzési, szabadidős-rekreációs lehetőségek**

Az **FMK** (Ferencvárosi Művelődési Központ) és **Intézményei** (Dési Művelődési Ház, Közösségi Ház, Helytörténeti Gyűjtemény, Ferencvárosi Pincegaléria, Pinceszínház) viszonylag jó lefedettséget biztosítanak Ferencvárosban a kultúra területén.

Az FMK-ban és a Dési Művelődési Központban hagyományosan több nyugdíjas csoport, klub működik. (Hertz Férfikar, Bridzs Klub, Tánckedvelők Klubja, Ferencvárosi Műkedvelők és Művészetkedvelők Klubja, Nyugdíjas Klub, Dalszínház Művészetbarátok Országos Egyesülete, Kortalan Hölgyek Társasága). Mindkét ház közösségi tér, ahol a programokon kívül is lehet találkozni, pl. internetes közösségi klub működik, elsősorban a nyugdíjasokat megcélozva.

Mindkét helyen tartanak kifejezetten nyugdíjasoknak szóló internetes tanfolyamokat.

Az FMK épületében működő Turay Ida Színház kedvezményes bérleteket kínál a nyugdíjasok részére. Az önkormányzattal közszolgáltatási szerződésben álló zenekarok (MÁV, Concerto, Erdődy Zenekar) korosztálynak szóló ingyenes koncerteket adnak.

Az FMK és Intézményei 2012-ben kiemelt ügyként kezeli az időseknek szóló programok kidolgozását, illetve a már működők megerősítését, további támogatását. Az idősügyi koncepció keretein belül beindítandó programok kiemelt helyszíne.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 3 fiókot működtet kerületünkben (Börzsöny u. 13., Boráros tér 2., Mester u. 53-55.). Az önkormányzat finanszírozása révén a nyugdíjasok ingyenesen vehetik igénybe a könyvtár szolgáltatásait, a mozgásukban korlátozottak számára pedig a „Könyvet a házhoz” program keretén belül biztosítja az olvasás örömét.

Idős klubot működtet még kerületünkben a Magyar Vöröskereszt IX. kerületi szervezete, illetve az MSZOSZ Területi és Nyugdíjas Alapszervezete. Mindkét szervezet támogatást kap az önkormányzattól. A Vöröskereszt nyugdíjas klubja kirándulásokat szervez, illetve egészségügyi szűréseket, tanácsadásokat tart az idősek számára.

4.2.3 **Sport**

A Humánszolgáltatási Iroda Oktatási, Kulturális és Sport Csoportja látja el a lakossági sporttal kapcsolatos teendőket. Jelentős számban, folyamatosan kerül meghirdetésre a „lakossági séták-túrák” elnevezésű sorozat. Szakavatott túravezetők segítségével leginkább a közeli túrahelyeket, múzeumokat keresik fel az érdeklődők. A túrák szervezésében aktívan közreműködik a Ferencvárosi Természetbarát Bizottság és a Ferencvárosi Természetbarát Egyesület, illetve több lelkes természetbarát.

Több aktív idős korú asztaliteniszező is található kerületünkben, akik a helyi versenyek rendszeres indulói. Szépszámú érdeklődővel, főleg nyugdíjasokkal zajlanak a nordic walking oktatások, foglalkozások.

A kerületi bejegyzéssel rendelkező sportszervezetek önállóan szerveznek olyan sportrendezvényeket, ahová idős korú lakosokat is szeretettel várnak (Nemzeti Torna Egylet, Technikai Tömegsport Egyesület, Ferencvárosi Szabadidős SE, József Attila-lakótelepi Öregfiúk Klubja).

A kerület két közterületi parkjában biztosított az idős korúak részére az aktív mozgás. Kültéri fitness eszközök kerültek kihelyezésre a József Attila-lakótelepen: a Nyúl dombon és a Középső-Ferencvárosban a Kerekerdő parkban, műfüves pályával.

4.2.4 **Egészségügyi ellátó rendszer**

Önkormányzatunk az Ötv. 8. § (4) bekezdésében meghatározott kötelezően biztosítandó egészségügyi alapszolgáltatásról, valamint ezen túlmenően a kerület lakosainak járóbeteg szakellátásáról is gondoskodik.

Kerületünkben 30 felnőtt háziorvos 8 rendelőben végzi a felnőtt lakosság egészségügyi alapellátását, a betegek gondozását. A beteggondozáson kívül nagy figyelmet fordít a szűrővizsgálatokra, állapotfelmérésekre, illetve szükség esetén a felnőtt háziorvos irányítja a beteget a szakellátásra. Az elmúlt évek tapasztalata azt bizonyítja, hogy a kerület lakossága - köztük természetesen az ellátást leggyakrabban igénybe vevő időskorú lakosság - az orvosi ellátás színvonalával összességében elégedett.

Kerületünk időskorú lakosai, azaz a 60 év feletti korosztályhoz tartozók, egészségi állapotuk fokozott romlása és az alapbetegségeikhez társuló kialakult újabb megbetegedések miatt nagy számban veszik igénybe az alap- és járóbeteg egészségügyi ellátásokat. Az idős korosztályhoz tartozók részére a legnagyobb problémát életterük beszűkülése jelenti, a mindennapi életvitelüket legjobban a mozgásszervi betegségek nehezítik meg.

A Mester u. 45. sz. alatt található Szakorvosi Rendelő szakrendelése széles körűek.

Annak érdekében, hogy a rászoruló, idős betegek egyenlő eséllyel, gyalogosan illetve tömegközlekedéssel rövid időtartamú utazással juthassanak el a számukra létfontosságú szakellátáshoz, önkormányzatunk a Ferencvárosi Egészségügyi Szolgáltató Kft.-én keresztül kihelyezett mozgásszervi centrumokat hozott létre.

Idős korban egyre több, gyakran folyamatos gyógykezelést igénylő betegség jelentkezik, így az egészségügyi ellátórendszert leginkább azok használják, akik rendszeres kezelésre vagy gyógyszerfelírásra járnak. Úgy tűnik tehát, hogy a továbbiakban még nagyobb hangsúlyt kell fektetni a prevencióra, a rendszeres orvosi ellenőrzésre. Az egészségügyi intézmények a napi betegforgalom ellátása mellett jelentős szerepet vállalnak az idősek gondozásában, felvilágosításában. A kerület háziorvosai minden esetben eleget tesznek azoknak a felkéréseknek, amelyek az időseket tömörítő szervezetektől érkeznek, felvilágosító előadásokat tartanak az életkori sajátosságokról, gondokról, betegségekről és tanácsokkal segítik az időseket.

Évente 3 alkalommal az önkormányzat egészségnapokat szervez, ahol mód van ingyenes szűrővizsgálatok elvégeztetésére, előadások meghallgatására.

A kerület orvosai szerint is fontos jövőbeni feladat a kerület közlekedésének a fejlesztése, a járdák, a tömegközlekedési megállóhelyek korszerűsítése, akadálymentesítése.

4.2.5 **Egyházak**

A IX. kerületi önkormányzat jó kapcsolatot ápol a kerületben található egyházakkal (evangélikus, katolikus, református, unitárius, zsidó), több területen – kiemelkedően kulturális tevékenységekben – hatékony együttműködés folyik. Szociális téren, így az idősügyben is azonban az egymással párhuzamosan futó szolgáltatások (idősgondozás, idős klubok) – jelenleg – nem találkoznak, így nem is erősítik egymást. A kerület tervei között szerepel egy egyházi kerekasztal létrehozása, melynek fő célja a hatékony együttműködés elősegítése lenne az eddig érintetlen területeken.

4.2.6 Civil szervezetek

Ferencváros területén számos civil szervezet működik, az Önkormányzat jelentős anyagi ráfordítással támogatja őket pályázatok, kedvezményes bérleti díjú helyiségek biztosítása stb. útján. A közhasznúvá nyilvánított szervezetek támogatásával, együttműködésével kapcsolatban kidolgozás alatt áll egy egységes koncepció, mely lehetővé tenné a kerületi civil szervezetek és az önkormányzat együttes munkájának hatékonyságnövelését.

Kifejezetten idős emberekkel foglalkozó, kerületben működő civil szervezetről nincs tudomásunk, de az együttműködési megállapodásoknál kiemelt helyen szerepelhetnének az időseknek szóló kulturális, egészségügyi, prevenciós programok.

4.2.7 Idősügyi Tanács

A kerület vezetése – felismerve a idősügyi helyzettel való aktív foglalkozás szükségességét – 2011 júliusában létrehozta a kerületi Idősügyi Tanácsot. A tanácsban a témában érintett valamennyi terület képviselője jelen van, reményünk szerint az évek folyamán egyre több részvevővel fog működni.

Ugyanebben az évben az önkormányzat csatlakozott a XI. kerület által kezdeményezett önkormányzatok közötti összefogáshoz, melynek célja a közös tudás és tapasztalat felajánlása az országos idősügyi helyzet javítása érdekében a hazai időspolitika formálói számára. Az együttműködés keretében megismerkedhetünk hazánkban már működő idősügyi programokkal, a működtetés problémáival, buktatóival és hasznával.

4.3 SWOT - ANALÍZIS

A szükségletfelmérés egyik igen lényeges eleme a projekt háttérét adó intézménynek, szervezeteknek, szolgáltatásoknak az elemzése. A SWOT-analízis helyzetértékelésre és problémamegoldásra használt módszer, mely számba veszi azokat az **erősségeket**, melyekre a fejlesztés alapozható, a fejlesztést gátló belső tényezőket, adottságokat: a **gyengeségeket**, azokat a kívülről jövő **lehetőségeket**, melyek segíthetik, ösztönözhetik a projektet, illetve a **veszélyeket**, melyek kívülről akadályozhatják a program sikerességét. Minden SWOT-elemzés azonban valamilyen szinten szubjektív, az itt látható elemzés a koncepció kialakításában együttműködő, a későbbi programban részt vevő munkaközösség véleményének eredménye. Egy idősügyi lakossági felmérés után érdemes újragondolni az itt felsoroltakat.

<p><u>Erősségek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • működő klubhálózat • már létező programelemek nagy száma • idősbarát szociális juttatási rendszer • a kerület 21%-a 60 év feletti (erős motiváció) • munkaerő szakmai felkészültsége, elkötelezettsége, kreativitása • eddigi életútjuk során közösségi létre kondicionált célcsoport 	<p><u>Gyengeségek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • szociális és társadalmi szempontból heterogén célcsoport • klubhálózat felszereltsége, infrastrukturális háttere • közösségi terek kis száma • szűkös rendelkezésre álló anyagi forrás • gyenge innováció • jelenleg prevenció helyett szociális ellátás (egészségügyben is) • szociális juttatásoknál differenciáltság hiánya • a jelenlegi rendszer nem a valódi igényeket elégíti ki
<p><u>Lehetőségek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 2012 – Az aktív időskor és a generációk közötti szolidaritás európai éve → pályázati lehetőségek • európai szinten központi probléma az idősödő társadalom → most érdemes a válaszlépéseket elkezdni, előkészíteni • civil hálózat megerősítésének igénye nemzeti szinten • egyházakkal való jó kapcsolat 	<p><u>Veszélyek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pályázatok többsége előfinanszírozandó • kevés az ismert, becsatornázható civil szervezet • gyenge, kis létszámú informális csoportok • idős generáció nehezebben befolyásolható, célcsoport elérésének nehézsége → kezdeti sikertelenségek

5. AZ IDŐSÜGYI KONCEPCIÓ FŐBB CÉLKITŰZÉSEI

5.1 ÁTFOGÓ STRATÉGIAI CÉL:

AZ Idősügyi Nemzeti Stratégia célkitűzésével összhangban: társadalmi szemléletváltás elfogadtatása és érvényre juttatása, mely szerint az idősödésről és idősekről való gondoskodásban a korábbi veszteségekre történő összpontosítás – deficitmodell – helyett a meglévő képességek megőrzése, szunnyadó készségek előhívása – fejlődésmodell – kerül a gondolkodás és cselekvés középpontjába.

5.2 PROGRAMCÉL:

Olyan gazdasági és társadalmi környezet kialakítása kerületi szinten, amelyben az idősödő és az idős emberek meg tudják őrizni aktivitásukat az állami, a piaci, a voluntáris (nonprofit), valamint az informális szektor (család, barát) együttműködésén keresztül.

A 4.2. fejezetben bemutattuk, hogy Ferencváros önkormányzata eleget tesz törvény által előírt köteletségének, sőt azon felül igyekszik színes programokat biztosítani az idős emberek számára. De az is jól látszik, hogy a 11 273 60 év feletti ferencvárosi közül mindössze 981 fő veszi igénybe a Szociális Szolgáltató Központ szolgáltatásait, illetve csak 161 fő fordul meg a Szolgáltató Központ által működtetett Idősek Klubjaiban. „A teljesség felé” idősügyi program legfontosabb célkitűzése az, hogy minél szélesebb réteget tudjunk megszólítani. Ehhez azonban szükség van az állami, önkormányzati szervek mellett más szektor bevonására is. A Ferencvárosban működő oktatási, egészségügyi, rendőrségi, kulturális intézmények; civil szervezetek; a történelmi egyházak és informális közösségek bevonása nélkül képtelenség egy kerületben átfogó idősügyi programot megvalósítani. Ezen szervezetek munkájának összehangolása, egycsatornás rendszerbe való beteretése azonban az önkormányzat feladata és felelőssége.

Programcélhoz kapcsolódó általános feladatok:

- „A teljesség felé” program **egységes arculatának**, megjelenésének kidolgozása.
- **Tudatos, rendszerbe foglalt kommunikáció kialakítása, folyamatos biztosítása:** az Önkormányzat által üzemeltett újságban, honlapon, tévében. Az egységes kommunikáció feladata egyrészt az idősek informálása az elérhető szolgáltatások köréről, az idősödők és idősek részére biztosított juttatásokról, szolgáltatásokról, másrészt a társadalom figyelmének felkeltése, az időskorhoz kapcsolódó negatív sztereotípiák eloszlatása.
- A program működésének elengedhetetlen feltétele egy **idősügyi referens**, munkatárs (esetleg az ifjúságpolitikával összekapcsolva egy **„generációs” referens**) foglalkoztatása, aki kellően elkötelezett a program megvalósítása iránt, felelős koordinátora és irányítója a koncepciónak és – nem utolsósorban – mind emberileg, mind szakmailag alkalmas a feladat ellátására.
- Szükséges egy **átfogó idősügyi felmérés**, kutatás megszervezése, mely felméri az idős emberek valós szükségleteit, az idősügyi ellátó rendszer adta lehetőségek ismeretét,

azokkal való elégedettséget, tájékozódási forrásait, nyitottságukat, szabad kapacitásukat, motivációs bázisukat és egyéb igényeiket.

5.3 SPECIFIKUS CÉLOK:

5.3.1 Önsegítés

Az első két specifikus cél összetett szavainak előtagja is utal a program talán legfontosabb elemére: az eddigi hagyományokkal ellentétben nem „felülről” irányított módon, előre meghatározott programelemekhez való kapcsolódást várunk elsősorban, hanem a **kisközösségek** önszerveződő erejében bízva, az **alulról jövő kezdeményezések** felkarolását tekintjük az Önkormányzat feladatának. A kisközösségek egymásra találásában, az önkéntes felajánlások célcsoporthoz való eljuttatásában az önkormányzat által biztosított kommunikáció játszik fontos szerepet.

A cél megvalósításához kapcsolódó aktivitások:

- Önszerveződéses alapon létrejött szabadidős programok, **klubok** (sakk, kártya, asztalitenisz, tánc, nosztalgia, dal) működésének támogatása, hatékony kommunikációja a kerület többi időse számára.
- **Alkotóműhely:** a kerületben működő öntevékeny **amatőr művészeti csoportok** bevonásával a művészet különböző területein: festészet, fotózás, zene, média stb. Az alkotásokból kiállítások szervezése, a Médiaműhely fokozatos fejlesztése által a kerületi médiákban való folyamatos megjelenés biztosítása.
- **Alkotótáborok** az Önkormányzat tulajdonában lévő táborhelyek területein az alkotóműhely tagjai által szervezve, önköltséges alapon. Az Idősügyi Nemzeti Stratégia is utal rá, hogy az életkor előrehaladtával folyamatosan csökken azoknak az aránya, akik évente legalább egyszer üdülni mennek. Ezek az önköltséges táborok (akár év közben is) lehetőséget adnának a mindennapos környezetből, gondokból való kiszakadásra, ezáltal a kikapcsolódásra.
- Egészséges életmód: rendszeres **természetjáró túrák, városi séták** szervezése. A mindennapi mozgás a prevenció legfontosabb eleme.
- **Szívesség-bank** szolgáltatás: a tagok egymás számára végeznek - a kölcsönösség elve alapján - különböző szívesség-szolgáltatásokat.

A cél megvalósításához kapcsolódó feladatok:

- Fedett és szabadtéri közösségi terek minél szélesebb körben történő igénybevételi lehetőségének biztosítása: a meglévő kulturális, szabadidős közösségi terek használata mellett további lehetőségek felkutatása, melyek találkozási pontot jelenthetnek az idős emberek számára. Kapcsolatfelvétel az egyházi, civil vagy egyéb fenntartású intézményekkel.
- A már működő szolgáltatások kapacitásbővítésének elősegítése.
- A kerületben működő kisközösségek felkutatása, bevonásuk a programba.
- Informális kommunikációs háló kiépítése, közösségfejlesztés, az emberi kapcsolatok kialakítását támogató és azok minőségének fejlesztését célzó, önkéntesek vezette közösségek építése és támogatása. (A kisközösségek pótolják és generálják az emberi

kapcsolatokat, segítik, tanítják egymást, és közösen dolgoznak a helyi ügyek megoldásán.)

- Ferencváros Önkormányzata számos civil szervezetet támogat, a velük való együttműködés hatékonyabbá, célorientáltabbá tételével kis anyagi ráfordítással valósítható meg a célkitűzés.

5.3.2 Önkéntesség

A cél a már létező és működő szervezet: önkormányzat, civil szervezet, oktatási, kulturális intézmények stb. keretein belül szerveződött kezdeményezésekhez való kapcsolódást jelenti. 2 fontos elemet tartalmaz: egyrészt megfelelő információáramlás és motiváció által elérni azt, hogy az idős korosztály minél szélesebb körű tájékoztatásban vehessen részt, ezzel hozzájárulva a biztonság, a megfelelő életminőség és a betegségek kockázatának alacsonyan tartásához, illetve a mentális betegségek leggyakoribb kiváltó okának: a szeparáció, az elszigetelődés csökkentéséhez. A nyugdíjba vonulás után felszabaduló idő és energia hasznos eltöltése az egyén számára önmegvalósítási sikert jelent, illetve lehetőséget ad a korábbi tervek, vágyak megvalósítására.

A cél megvalósításához kapcsolódó aktivitások:

- **Egészségügyi szűrések, tanácsadás, előadások.** Az akció magában foglalja a programokon való részvételt, illetve a nyugdíjas szakemberek bevonása után akár az előadások tartását is.
- Önkormányzati és civil szervezetek által rendezett **természetjáró túrák, szabadidősport** versenyeken (sakk, kártya, asztalitenisz, úszás, nordic walking stb) való részvétel.
- **Nyugdíjasok Sport Napja:** több korcsoportban és sportágban kerül megrendezésre.
- **Civitalálkozó** az idősekért: a kerületben (esetleg szomszédos kerületekben) működő civil szervezetek és más idősekkel foglalkozó szervezetek találkozója.
- Idős **bűnmegelőzési** kortárssegítő program, cél: az idősekben kialakítani egy tudatos magatartást a bűncselekmények megelőzése érdekében.
- Idősek **„Ki mit tudja”** különböző kategóriákban, vetélkedő: ének, tánc, színjátszás, egyéb (Önkormányzat vagy egyéb szervezet által rendezett), melynek a szabadidő hasznos eltöltésén kívül célja az is, hogy megerősítse az idős embereket tudásukban, képességükben, az egész személyiségükre kiható pozitív megerősítés meggátolhatja a mentális problémák kialakulását.
- **Kedvezményes színházbérletek** biztosításán keresztül rendszeres színházlátogatás.
- **Kamarakonzertek szervezése:** az Önkormányzattal támogatási szerződésen keresztül kapcsolatban levő zenekarokkal a támogatási szerződésben vállalt feladatok terhére.
- A Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény szervezésével **helytörténeti séták** szervezése, mely a testmozgás egészségmegőrző hatásán kívül a lokálpatriotizmus erősítésén keresztül hozzájárul az én-identitás erősítéséhez is.
- Közösségi kiskertek kialakítása (távlati cél: sajáttermesztésű zöldségek előállítására).

A cél megvalósításához kapcsolódó feladatok:

- A ferencvárosi egészségügyi intézményekkel, a kerületi rendőrkapitánysággal (illetve a BRFK-val) való kapcsolat folyamatos tartása, az ellátás helyett a prevenció fontosságának hangsúlyozása.
- A kerületben működő civil szervezetekkel való folyamatos kapcsolattartás, új szervezetek felkutatása, bevonása a programba.
- A közérdekűnek nyilvánított civil szervezetek további támogatásának átgondolása, a kölcsönösség elve alapján együttműködési szerződések megkötése, a szerződésben vállaltak betartásának folyamatos nyomon követése.
- Fedett és szabadtéri közösségi terek minél szélesebb körben történő igénybevételi lehetőségének biztosítása: a meglévő kulturális, szabadidős közösségi terek használata mellett további lehetőségek felkutatása, melyek találkozási pontot jelenthetnek az idős emberek számára. Kapcsolatfelvétel az egyházi, civil vagy egyéb fenntartású intézményekkel.
- Az Önkormányzat és intézményein keresztül állandó programok szervezése, kommunikálása.

5.3.3 Élethosszig tartó tanulás, fejlődés

A jelenlegi oktatási-képzési rendszerben nagyon alacsony a 45 évnél idősebb korosztály felnőttképzési programokban való részvétele. Az idősök képzése leginkább két területen tűnik kívánatosnak: az informatikában és a nyelvtanulásban. Az időskorú inaktív munkavállalók 88%-a nem találkozott munkája során az informatikával. Ennél a célnál érdemes kiszélesíteni az „idős” fogalmát, s a 60, 65 év feletti lakosok mellett fontos megcélozni a 45 évnél idősebb korosztály képzésének támogatását. Kutatások igazolták, hogy a 45 év feletti számára a képzések 70%-a munkaerő-piaci szempontból hasznosnak bizonyult. A megkérdezettek szerint munkahelyük megtartásában és önbizalmuk növelésében, önértékelésük javulásában segített elsősorban.

A cél megvalósításához kapcsolódó aktivitások:

- **Digitális esélyegyenlőség:** olyan számítógép - és internet-használati képzések, tanfolyamok tartása, melyek figyelembe veszik az időskori tanulási sajátosságokat, az idős korúak természetes idegenkedését az informatika világától.
- **Nyelvi képzések.**
- **Egyéb, a mindennapi életben való eligazodást segítő képzések:** mobiltelefon - használói ismeretek, pénzügyi ismeretek, banki szolgáltatások előnyei, hátrányai.

A cél megvalósításához kapcsolódó feladatok:

- Gyors és ingyenes internet-elérési lehetőséggel rendelkező pontok kialakítása.
- Idegen nyelvi és informatikai és egyéb képzések szervezése idősök számára.
- Képzéstartók körének folyamatos bővítése, felkutatása.

5.3.4 Generációk közötti együttműködés

Az átfogó stratégiai céllal két fontos elemet fogalmaztunk meg: egyrészt az idősök helyzetén való javítást, másrészt pedig az idősekről, az idősödésről kialakult negatív szemlélet megváltoztatását. Ez utóbbi célkitűzés leginkább úgy valósítható meg, ha olyan programokat

szervezünk, ahol a 2 vagy több generáció közösen jelenik meg. A programok minden esetben a kölcsönösség elvén alapulnak, rá kell ébreszteni a fiatal generációt arra, hogy az idősek olyan tudás és tapasztalat birtokában vannak, amelyek éppen annyira fontosak a mindennapi életben való eligazodásban, mint a fiatalok által birtokolt, már-már természetesnek tekintendő készségek, képességek. A szemlélet tehát más: a fiatal generációval meg kell értetni, nem sajnálatból, kötelességből lehet csak „segíteni” az időseknek, hanem itt is ugyanúgy, mint bármilyen más egészséges kapcsolatban az „adok-kapok” egyensúlya érvényesül. Az idősek számára pedig ez jelenti az igazi társadalmi integrációt.

A cél megvalósításához kapcsolódó aktivitások:

- **„A nagyim és én” – fotópályázat**, a fotópályázatra unokák és nagyszülők jelentkezhetnek, a legjobban sikerült képekből kiállítás, szabadtéri installáció.
- **„Az én Ferencvárosom” vetélkedő**, mely az immár hagyományosnak tekintendő, iskolások körében, a Helytörténeti Egyesület által megrendezésre kerülő vetélkedő kibővítése, továbbgondolása lehetne, melynek során nyugdíjas és iskolás korosztály aktív együttműködése valósulhatna meg.
- **„Ne félj, mesélj!”: meseolvasás kicsiknek és nagyoknak**: fiókkönyvtárakkal együttműködve folyamatosan, esetleg a kerületben élő nyugdíjas színészek bevonásával.
- **„Fogadj örökbe nagyit!”**: ifjúsági, gyermekjóléti, oktatási intézmények, illetve magánemberek bevonásával idős, rászoruló emberekkel való közvetlen, személyes kapcsolat kialakítása az idős ember elszigetelődésének oldása, megszüntetése érdekében.
- **„Fogadj örökbe unokát!”**: tanulási, esetleg magatartási problémákkal küzdő iskolás korú gyerekek önkéntes „korrepetálása”, melynek során mindkét fél gazdagodhatna: az idős ember a „hasznos vagyok, segítek”, a gyermek pedig a „valaki rám is figyel” jóleső érzésével.
- **Fiatalok időseknek szóló „előadásai”**: internet-, számítógép-, mobiltelefon-használat.
- **„Az én szakmám”**: idősek fiataloknak szóló előadásai, élménybeszámolói szakmájuk szépségéről és nehézségeiről a pályaválasztás megkönnyítése érdekében.

A cél megvalósításához kapcsolódó feladatok:

- Pályázatok meghirdetése, lebonyolítása, értékelése.
- Vetélkedők, programok szervezése, koordinálása.
- A generációk közötti együttműködések létrehozása, fenntartása.

6. ÖSSZEGRZÉS

6.1 ÖNKORMÁNYZAT MEGVÁLTOZOTT SZEREPE

6.1.1 Koordinálás irányítás helyett

A programcél megfogalmazásában is az önkormányzat szerepének újragondolása kapta a legnagyobb hangsúlyt. A korábbi, elsősorban saját fenntartású intézményeken keresztül megvalósuló, elszórt programelemek helyett egy lényegesen szélesebb körű együttműködésen alapuló hatékonyabb, lokalizáltabb, többszereplős, de egy kommunikációs csatornájú rendszer kialakítása és működtetése szükséges.

A Polgármesteri Hivatal keretein belül idősügyi referens kiemelt feladata lesz, hogy felkutassa a kerületben működő idősokkal foglalkozó **civil szervezeteket**, és együttműködési megállapodások megkötésével biztosítsa a közös munka sikerességét.

Fontos feladat a kerületben jelen levő **egyházakkal** (evangélikus, katolikus, református, unitárius, zsidó) való szorosabb együttműködés megvalósítása szociális területen, így az idősügyben is.

Más kerületben az idősök körében végzett kutatások arról számolnak be, hogy az idős emberek elsősorban informális csatornákon keresztül szereznek információkat. Elengedhetetlen tehát az önszerveződéses alapon létrejött, **informális csoportok** felkutatása, a velük való folyamatos kapcsolattartás.

Az **Idősügyi Tanács működtetése** megfelelő keretet jelenthet a fent felsoroltak biztosításához, fontos megjegyezni azonban, hogy minden létrehozott érdekképviselői szervezet csak úgy tud hatékonyan működni, ha konkrét célokat, feladatokat tűz ki maga elé, s ezek megvalósításában működnek együtt a szereplők. De talán még ennél is fontosabb, hogy évente felülvizsgálja a kitűzött célok megvalósulásának sikerességét, és levonja az abból adódó következtetéseket.

Az önkormányzat megváltozott, kölcsönös együttműködésen és összehangoltságon alapuló szerepét mutatja be a **2. ábra**.

6.1.2 Erőforrások, feltételek biztosítása, monitoring

A kerületi szintű idősügyi tevékenység csak akkor lehet eredményes, ha egységes szemléleten alapuló feltételrendszerben, koordináltan valósul meg, ennek elengedhetetlen feltétele **idősügyi referensi** munkakör biztosítása.

A programok működtetéséhez a Képviselő-testület további elkötelezettsége szükséges, ennek érdekében a mindenkori költségvetési rendeletében külön soron biztosítsa az Idősügyi Koncepció finanszírozásához szükséges **pénzügyi fedezetet**.

A program sikerességének méréséhez szükséges egy átfogó **felmérés** készítése az idősök körében, mely kiterjed a jelenlegi szolgáltatások ismertségének feltérképezésére, illetve felkutatja azokat a területeket, ahol hiányosságok vannak. A felmérés 2 év múlva, 2014-ben megismételendő.

2. ábra - Az Önkormányzat megváltozott, kölcsönös együttműködésen alapuló szerepmodellje

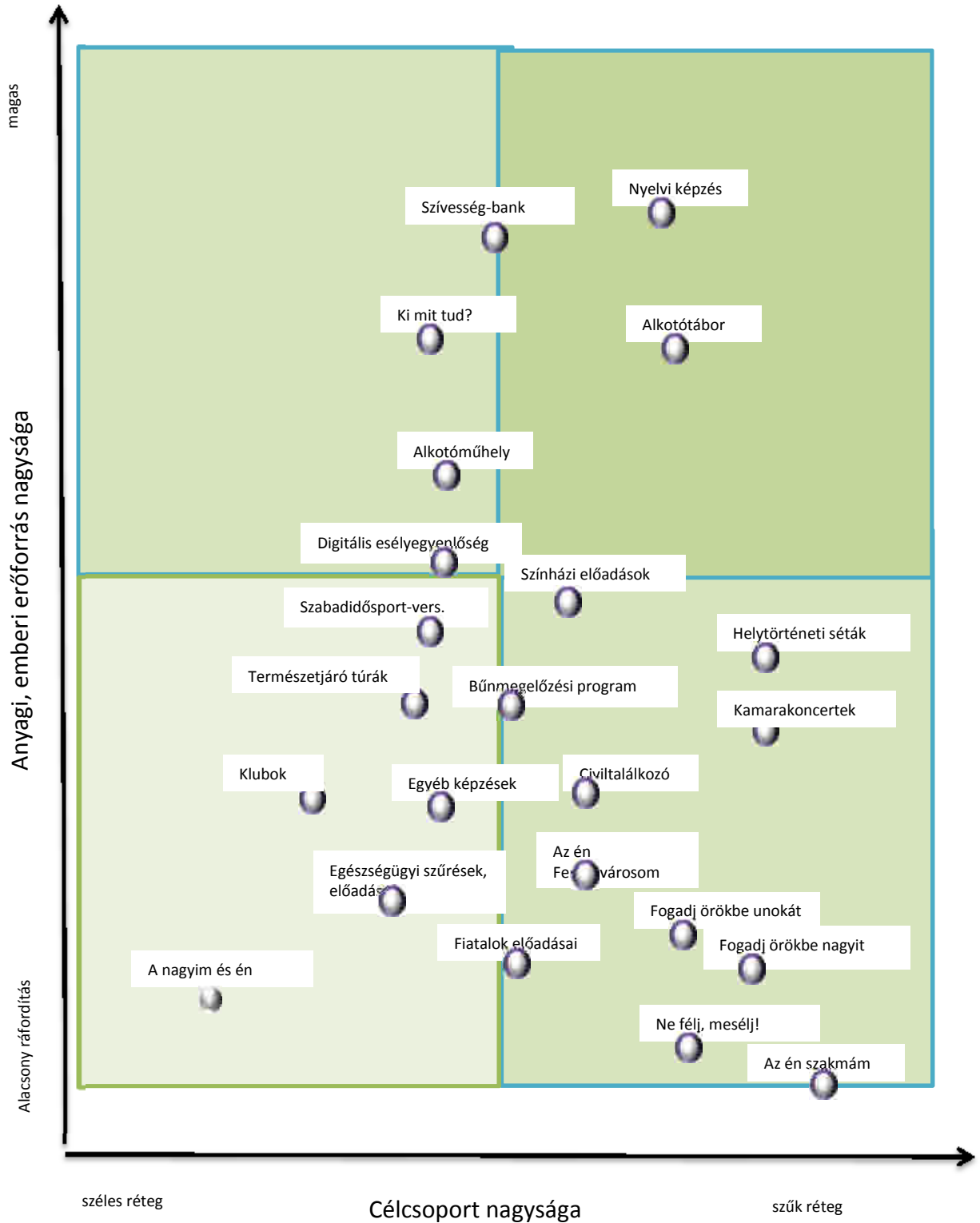

6.2 A PROGRAMELEMELK PRIORITÁSÁNAK MEGHATÁROZÁSA

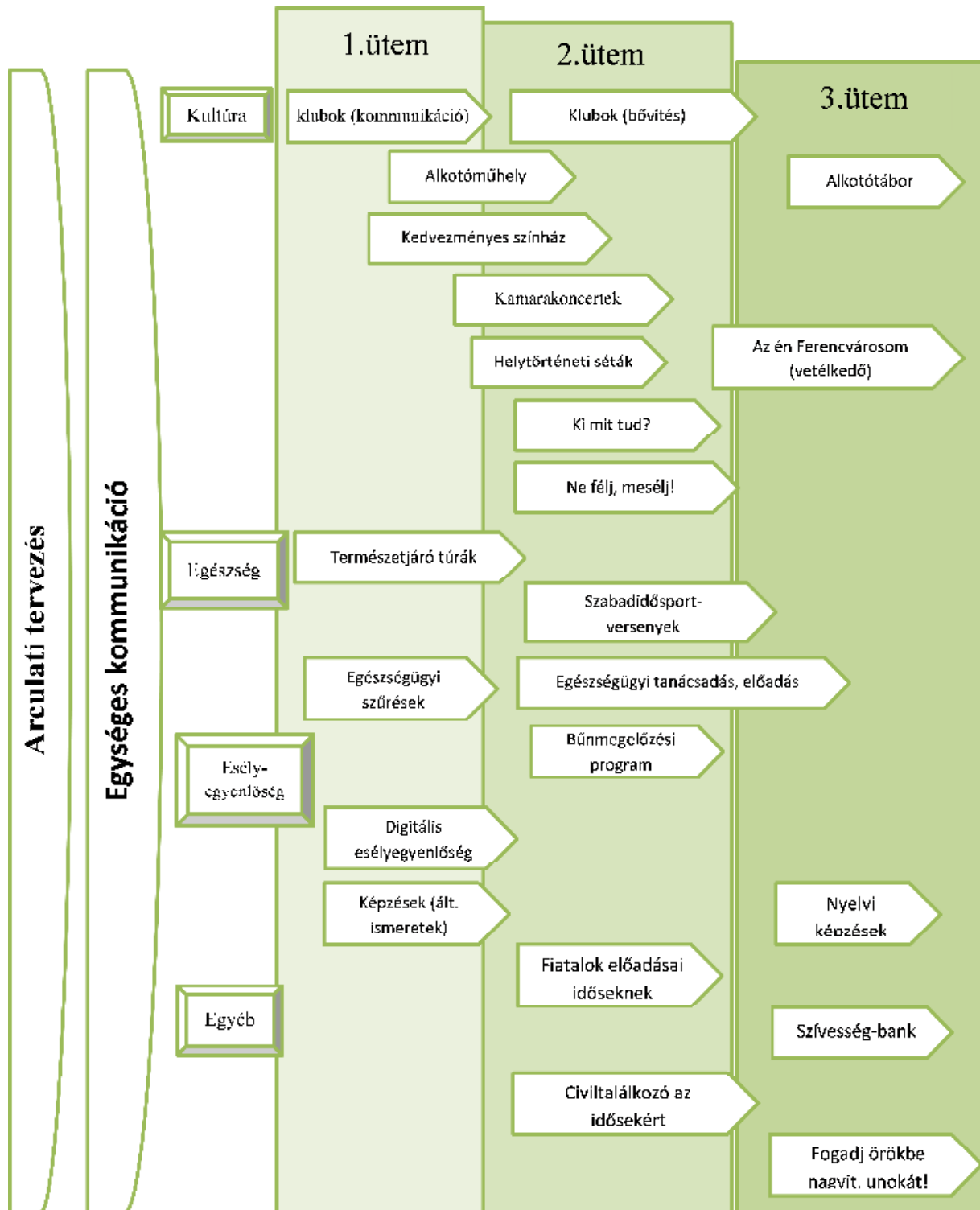
Az idősügyi program megvalósítási sorrendjének meghatározásánál két szempont vizsgálata szükséges. Egyrészt fontos annak feltárása, hogy az adott programelem megvalósításához milyen erőforrásra (emberi, anyagi) van szükség, illetve ebből mennyi áll rendelkezésre, vagyis mekkora ráfordítást igényel. Másrészt vizsgálni kell a programelemmel elérhető célközönség nagyságát. A **3. ábrán** az egyes programelemek beindítására tett javaslatok ütemezése is jól látható, melyet a 4. ábra mutat be részletesen. Prioritást élveznek azok a programelemek, melyek a legkisebb erőforrás-ráfordítás mellett a legszélesebb réteget célozzák meg. Ezek az elemek a bal alsó kvadránsban helyezkednek el (legvilágosabb kitöltéssel jelölve), ezek a programelemek kerülnek a megvalósítás I. ütemébe, ezeket még a 2012-es évben, illetve a 2013 év 1. felében kell megvalósítani. Legkisebb prioritással azok a tevékenységek rendelkeznek, melyek kis számú csoportot céloznak meg, és nagy anyagi ráfordítást igényelnek, ezek a jobb felső kvadránsban helyezkednek el, megvalósításuk a III. ütemben célszerű, tehát 2014-ben (legsötétebb kitöltéssel jelölve). Fontos megjegyezni azonban, hogy a működési modell jellegéből adódóan változhatnak a prioritások, hiszen a más szervezetekkel történő kölcsönös együttműködés eredményeképpen módosulhatnak a rendelkezésre álló erőforrások, mind emberi, mind anyagi vonatkozásban.

Az idősügyi programok beindításának kiindulási alapja az **egységes arculat** kialakítása, hogy a későbbiekben mindenki számára azonnal azonosítható legyen „A teljesség felé” logója. Ehhez kapcsolódik szorosan az **egységes és folyamatos kommunikáció** lehetőségének megteremtése: az önkormányzat honlapján, a kerületi újságban, a kerületi tévében, illetve a későbbiek folyamán szükséges programfüzet vagy szórólapok készítése.

A 4. ábra a programelemek beindításának ütemezését szemlélteti, figyelembe véve az egyes tevékenységek esetleges egymásra épülését, összefüggéseit.

3. ábra – Az idősügyi programelemek prioritási kvadránsa

MELLÉKLET: PROGRAMELEMÉK BEINDÍTÁSÁNAK ÜTEMEZÉSE, INDIKÁTOROK, MÉRÉSI MUTATÓK MEGHATÁROZÁSA PROGRAMCÉLOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN

Cél	Akción	Erőforrás	Indikátorok, mérési mutatók	Mérési határidők, gyakoriságok	Ütemezés
Programcél	Arculattervezés	Önkormányzat arculati keretszerződésében biztosított.	- arculatelemek elkészülése	2012. 06. 30.	I.ütem
	Egységes kommunikáció	Önkormányzat által finanszírozott médiában (újság, honlap,tévé) biztosított.	- megjelenések száma - megjelenések terjedelme (oldal, perc) - idők hány százaléka értesül a programokról ezeken a csatornákon	Évente	I.ütem
Specifikus célok					
Önsegítés	Klubok működésének támogatása, fejlesztése	Helyszín kulturális intézményekben biztosított. Emberi erőforrás: önszerveződéses alapon, koordinátor FMK alkalmazottja.	- résztvevők száma - klubfoglalkozások száma - klubok száma - helyszínek száma	Félévente	Már működő
	Alkotóműhely	Helyszín FMK ¹ és GK ² által biztosított, esetleg együttműködési szerződés	- résztvevők száma - csoportok száma - kiállítások száma	Évente	Részben működő, folyamatos

¹ FMH: Ferencvárosi Művelődési Ház

² Gondozó Központ

Idősügyi koncepció 2012-2014
Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata

		keretében biztosított műhely, galéria. - eszközök, beszerzésük részben önköltséges alapon, részben Idősügyi koncepció terhére személyi: koordinátor (GK, FMK), önkéntes művészek.	- helyszínek száma - kerületben működő programba bevont művészek, csoportok száma		
	Alkotótábor	Önkormányzat tulajdonában levő táborhely (önköltséges alapon). Személyi: GK, önkéntesek.	- résztvevők száma - turnusok száma	Évente	III. ütem
	Természetjáró túrák	Személyi: túravezetők (részben önkéntes, részben IK ³ terhére).	- résztvevők száma - túrák száma - bevont önkéntesek száma	Félévente	Már működő Folyamatos
	Városi séták, helytörténeti séták	Személyi: HGy ⁴ által biztosított vezető, egyéb szervezetek, önkéntesek.	- résztvevők száma - séták száma - bevont szervezetek, önkéntesek száma	Évente	II. ütem
	Szívesség-bank	Infrastrukturális: számítógépes program készíttetése Személyi: koordinátor.	- felajánlók száma - igénybe vevők száma - a lehetőséget ismerők száma - szolgáltatástípusok száma	Negyedévente	III. ütem
Önkéntesség	Egészségügyi szűrések, tanácsadás, előadások	Helyszín Önkormányzat, GK, FMK által biztosított. Személyi: FESZ ⁵ és civil szervezetek által biztosított.	- résztvevők száma - események száma - szűréstípusok száma - előadások száma	Félévente	Már működő

³ IK: Idősügyi Koncepció

⁴ HGy: Helytörténeti Gyűjtemény

⁵ FESZ: Ferencvárosi Egészségügyi Szolgálat

Időügyi koncepció 2012-2014
Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata

			<ul style="list-style-type: none"> - előadás témáinak száma - részvevő civil szervezetek száma - részvevő egyéb szervezetek száma 		
	Szabadidősport versenyek	Helyszín: Önkormányzat által biztosított. Személyi: Önkormányzat által biztosított.	<ul style="list-style-type: none"> - részvevők száma - versenyek száma - sportágak száma 	Évente	Már működő
	Nyugdíjasok Sport napja	Helyszín: Önkormányzat által biztosított Személyi: Önkormányzat által biztosított.	<ul style="list-style-type: none"> - részvevők száma - sportágak száma 	Évente	II. ütem
	Civitalálkozó az idősekért	Helyszín: Önkormányzat vagy civil szervezet által biztosított. Személyi: szervező, koordinátor.	<ul style="list-style-type: none"> - részvevő idősök száma - részvevő civil szervezetek száma - „profilok” száma - a találkozó eredményeképpen megvalósuló új elemek, programok száma 	Évente	II.ütem
	Bűnmegelőzési kortárssegítő program	Helyszín: GK és Önkorm. által biztosított. Személyi: kerületi rendőrkapitányság által biztosított (tiszteletdíj, egyéb eszközök IK terhére).	<ul style="list-style-type: none"> - részvevők száma - előadások száma - hatásindikátor: idősök ellen elkövetett bűncselekmények száma 	Évente	II. ütem
	Idősök „Ki mit tud? - ja”	Helyszín: Önkormányzat által biztosított. Személyi: szervező, koordinátor.	<ul style="list-style-type: none"> - részvevők száma - versenyszámok száma 	Évente	II.ütem
	Kedvezményes színházbérlet	Helyszín: Turay Ida Színház. Személyi: szervező (FMK által biztosított).	<ul style="list-style-type: none"> - részvevők száma - Kedvezményesen látogatható előadások száma 	Évente	Már működő

Időügyi koncepció 2012-2014
Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata

			- kedvezmények mértéke		
	Kamarakonzertek	Helyszín: GK által, esetleg együttműködési szerződésen keresztül biztosított. Önkormányzattal létező támogatási szerződésen keresztül.	- résztvevők száma - koncertek száma - helyszínek száma	Évente	Már működő
Élethosszig tartó tanulás, fejlődés	Digitális esélyegyenlőség	Számítógép-állomány, rendszergazda, oktató (részben biztosított).	- résztvevők száma - képzések száma - ingyenes internet-használati lehetőséget használók száma - ingyenes internethasználatot biztosító helyek száma	Félévente	Már működő
	Nyelvi képzések	Hely: Önkormányzat, GK által biztosított, nyelvoktatók: lehetőség szerint önkéntesek bevonásával, illetve nyelvtanár.	- résztvevők száma - alkalmak száma - nyelvek száma	Évente	III.ütem
	Egyéb képzések	Hely: Önkormányzat, GK egyéb együttműködési megállapodásban biztosított helyiség. Személyi: bank, mobiltelefon-szolgáltatók.	- résztvevők száma - előadások száma - témák száma	Félévente	I.ütem
Generációk közötti együttműködés	„A nagyim és én” fotópályázat	Önkormányzat szervezésében	- beérkezett pályamunkák száma - kiállításon résztvevők száma		I.ütem
	„Az én Ferencvárosom” vetélkedő	Helytörténeti Egyesület szervezésében.	- résztvevők száma	Évente	II.ütem

Időügyi koncepció 2012-2014
Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata

	„Ne félj, mesélj!”	Hely, személyi feltétel: FMK, Szabó Ervin Könyvtár fiókkönyvtárai.	- résztvevők száma - alkalmak száma - helyszínek száma - bevont színészek száma	Félévente	II.ütem
	„Fogadj örökbe nagyit!”	Személyi feltétel:koordinátor (GK).	- résztvevők száma - segítettípusok száma - „kapcsolat” időintervalluma - minőségi:a résztvevők elégedettsége	Negyedévente	II-III. ütem
	„Fogadj örökbe unokát!”	Személyi feltétel:koordinátor (GK.)	- résztvevők száma - segítettípusok száma - „kapcsolat” időintervalluma - minőségi:a résztvevők elégedettsége - „örökbefogadott unokák” tanulmányi előmenetele, magatartásának változása az iskola visszajelzései alapján	Negyedévente	II-III. ütem
	Fiatalok időseknek szóló előadásai	Hely: Önkormányzat, annak intézményei, egyéb szervezetek telephelyei. Személyi:koordinátor, szervező.	- idős résztvevők száma - fiatal résztvevők száma - előadások száma - témák száma - kialakult kapcsolatok száma - helyszínek száma	Negyedévente	II.ütem